

PAPER DETAILS

TITLE: Neden Gönüllülük? Nedenler ve Uyumsuzluklar Bağlamında Turizm Açısından Bir Arastirma

AUTHORS: Beyza HATIRNAZ,Ece KONAKLIOGLU

PAGES: 53-64

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1687216>

Neden Gönüllülük? Nedenler ve Uyumsuzluklar Bağlamında Turizm Açısından Bir Araştırma

Why Volunteering? A Research on Tourism in Terms of Reasons and Inharmoniousness

Beyza HATIRNAZ**, Ece KONAKLIOĞLU***

** (Sorumlu Yazar) Arş. Gör. Dr., Düzce Üniversitesi, Akçakoca Yerleşkesi, Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Osmaniye Mahallesi, Atatürk Cad. No: 221, 81650, Akçakoca, Düzce.

E-posta: beyzahatirnaz@duzce.edu.tr, byzhtrnz@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2932-1671

*** Doç. Dr., Bahçelievler, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi, 323/1 Sokak No:10, 06830, Gölbaşı, Ankara.

E-posta: ece.konaklioglu@hvb.edu.tr

ORCID: 0000-0001-9326-1610

MAKALE BİLGİLERİ

Makale işlem bilgileri:

Gönderilme tarihi: 6 Nisan 2021

Birinci düzeltme: 19 Ocak 2022

İkinci düzeltme: 15 Mart 2022

Üçüncü düzeltme: 28 Mart 2022

Kabul: 31 Mart 2022

Anahtar sözcükler: Gönüllü turizm, Ekoyerleşke, Ekoturizm, Gönüllü tercihleri.

ARTICLE INFO

Article history:

Submitted: 6 April 2021

Resubmitted: 19 January 2022

Resubmitted: 15 March 2022

Resubmitted: 28 March 2022

Accepted: 31 March 2022

Key words: Volunteer tourism, Ecolands, Ecotourism, Volunteer preferences.

ÖZ

Araştırmada seyahat ve konaklama tercihlerinin birçok alternatifinin ortaya çıktığı günümüzde, önemli boş zaman değerlendirme alanlarına dönüşen ekoyerleşkeler (ekolojik yerleşke) mercek altına alınmıştır. Araştırma kapsamında; ekoyerleşkelerin gönüllüleri kabul etme, gönüllülerin yerleşkeleri tercih etme nedenleri sınıflandırılarak karşılaştırılmış, uyumsuzluk aşamaları tanımlanmış, ekoyerleşkeler tarafından geliştirilen gönüllü kriterleri tanımlanmıştır. Ekoyerleşkelerdeki mevcut durumu ortaya koyabilmek adına, gönüllü kabul eden 12 ekoyerleşke ziyaret edilmiş; bu ekoyerleşkelerden 16 yerleşke sakini, 11 gönüllü ve bir çalışan ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye'deki yerleşke sakinlerinin gönüllü kabul nedenleriyle gönüllülerin ekoyerleşkeleri tercih nedenleri tecrübe, keşifsel, faydacı, ekolojik yaşama geçiş, sosyal, psikolojik, ekolojik ve popülist nedenler olarak belirlenmiştir. Belirlenen uyumsuzluklar adapte edilebilecek, dönüştürülebilecek, çatışma yaratan aşamalar olarak tanımlanmış ve nedenlerine bağlı olarak açıklanmıştır.

ABSTRACT

The research focused on ecological lands turned into important leisure-time lands in today's world, where many alternatives of travel and accommodation preferences have emerged. Within the scope of the research; the reasons why the volunteers prefer the ecolands and the ecolands host volunteers are mutually examined, inharmoniousness levels are defined, the volunteer criteria developed by the ecolands over time are tried to be revealed. In order to reveal the current situation in ecolands, 12 ecolands accepting volunteers were visited, face-to-face interviews were held with 15 residents and 12 volunteers from these ecolands. The reasons of volunteers to go ecolands and ecolands to host volunteers are classified as experience, exploratory, utilitarian, transition to ecological life, social, psychological, ecological and populist reasons; while inharmoniousness levels are defined as the ones can be adapted, transformed, and creating conflict and they are explained depending on their causes.

GİRİŞ

Turizm doğaya, kültürlere direkt ve köklü etkileri olabilen bir sektördür. Sürdürülebilir kalkın-

ma fikirlerinin turizmde yer etmeye başlamasıyla hem turizmden kaynaklı hem de turizmden bağımsız gelişen olumsuzlukları giderme amaçlarına hizmet edebilecek alternatif turizm türleri ortaya çıkmıştır (Lyons ve Wearing 2008). Bu türler içerisinde gönüllü turizmi, toplumların yararını gözeten gönüllülük faaliyetleriyle turizmi bir araya getirmekte; toplumsal ve çevresel gelişime

* Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Dalında, Doç. Dr. Ece Konaklıoğlu danışmanlığında yazılan, "Ekolojik Yerleşkelerin Ekolojik Etik Yaklaşımları Çerçevesinde Sınıflandırılması ve Ekolojik Etik Ölçeği Geliştirme Çalışması" başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

katkı sağlamanın yanında, yerel halkla birlikte yaşama ve çalışmanın sağlayacağı öğrenmeyle gelişen kişisel gelişim pratiklerini de barındırmaktadır (Wearing 2001; 2004; Palabıyık 2011). Benzer şekilde gönüllü ekoturizm, gönüllülükle ekoturizm faaliyetlerinin ve/veya ekodestinyasyonların birleşiminden oluşmaktadır. Wearing (2004) gönüllü ekoturizmi, ev sahibi toplulukların kontrol üstlenemediği, sürdürülebilirliği, yerel kültür ve değerlerin ayrıcalığını destekleyen bir alternatif olarak tanımlamaktadır. Ekolojik yaşam alanlarını ifade eden ekoyerleşkeler de bu faaliyetlerin yürütüldüğü önemli destinasyonlardır.

Gönüllülerin farklı bölge ve/veya ülkelere seyahat ederek gönüllü turizme katılımları fayda sağlama dışında birçok farklı nedenler, beklentiler barındırabilmektedir. Gönüllü turizme katılımdaki nedenlerde görülen farklılıklarsa yerleşkelerde zorluklar yaratabilmektedir (Hatırnaz ve Konaklıoğlu 2021). Araştırma bu noktadan hareketle şekillendirilmiş ve Türkiye’de 12 ay faal olan ekoyerleşkeleri tercih eden gönüllülerin ekoyerleşke tercih nedenleri, ekoyerleşkelerin gönüllü alma nedenleri, ortaya çıkan uyumsuzluklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın “Gönüllüler, neden boş zamanlarını ekoyerleşkelerde geçirmeyi tercih etmektedirler?”, “Ekoyerleşkeler neden gönüllü kabul etmektedirler?” olmak üzere iki temel sorusu bulunmaktadır. Araştırma, ekoyerleşkelerde ve Türkiye’deki gönüllülük sisteminde daha sorunsuz bir iletişim ortamının sağlanabilmesini sağlamak için karşılıklı beklentilerin tanımlanması, Türkiye’de gönüllü turizm sisteminin şeffaflaştırılması ve buna bağlı doğru seçimlerin yapılabilmesi noktalarında uygulamaya ve karşılıklı bir çalışma yürüterek uyumsuzlukların keşfi noktasında da alanyazına katkılar sağlamaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırma kurgusu ekoyerleşkelerde gönüllülük sistemine katılım nedenleri etrafında şekillenmiştir. Bu bölümde, ilgili olarak gönüllü turizm, gönüllü ekoturizm kavramlarından bahsedilecektir.

Gönüllü Turizm

Kişilerin boş zamanlarında fayda sağlamaları anlamına gelen gönüllü turizm, kitle turizmine geliştirilen alternatiflerden biri olarak kültürler arası anlayışı ve barış ortamını geliştirmek, kültürlerin korunmasını, yerel kalkınmayı, çevre korumayı desteklemek, öğrenmek gibi birçok işlevi barındıran bir turizm türüdür. Gönüllü turizm; gönüllülerin gönüllü oldukları toplumların yoksulluklarını gidermeye yardımcı olmayı ve/veya hafifletmeyi, restorasyonlarını veya toplumların farklı yönlerini araştırmayı ya da iyileştirmeyi içeren tatiller yapabilmek adına dahil olunan planlı alternatif turizm türüdür (Wearing 2001: 1). Gönüllü turizmin diğer alternatif turizm türleri arasında devamlılığını sağlayabilmesinde, öğrenme ve deneyim yoluyla sağladığı kişisel gelişime (Wearing 2004; Bailey ve Russel 2010), kırsal gelişime (Sharpley ve Vass 2006; Lobley, Butler ve Reed 2009), kırsal kalkınmaya katkılarını (Shucksmith ve Rønningen 2011) saymak mümkündür. Yerel kalkınmayı ve turizmin olumsuz etkilerini en aza indirmeyi hedefleyen gönüllü turizmin (Kurnaz 2020), sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli rol üstlenebileceği düşünülmektedir (Güneş ve Parlak 2020). Bu gibi sadece kar odaklı bakmayan, katkı sağlamayı hedefleyen turizm türleri turizmin evrimi için yol göstericidir (Wearing 2001).

Gönüllülüğün aktif bir seyahat şekli olarak kullanılmaya başlanmasıyla, gönüllü turistler birçok çalışmanın konusu olmuşlardır. Gönüllülük olgusuyla yürütülen araştırmaların büyük bir bölümü motivasyonlar üzerine yürütülmüştür (Clary, Snyder ve Stukas 1996; Brown ve Lehto 2005; Benson ve Siebert 2009; Chen ve Chen 2011; Lo ve Lee 2011; Grimm ve Needham 2012a; Grimm ve Needham 2012b; Pan 2012; Otoo 2013; Otoo ve Amuquandoh 2014; Yamamoto ve Engelsted 2014; Proyrungroj 2017; Akdağ ve Cici 2021). Callanan ve Thomas (2005) daha bütüncül bir bakış açısıyla tüm gönüllülük sürecini değerlendirmiş ve gönüllüleri sığ, orta ve derin olmak üzere sınıflandırmıştır. Konuyla ilgili Clary, Snyder ve Stukas (1996) gönüllülük için yeni şeyler öğrenme, yetenekler kazanma anlamında *anlama*; arkadaşlarla değer verilen kişilerin önem-

sediği işleri yapma anlamında *sosyal*; harekete geçme anlamında *değer yaratma*; stres, karmaşadan uzaklaşma anlamında *korunma*; deneyim kazanma anlamında *kariyer*, psikolojik gelişim anlamında *geliştirme* nedenlerini belirlemiştir. Brown ve Lehto (2005) yerel halkla kültürel ve sosyal kaynaşma (cultural immersion), bağış ve farklılık yaratma, gönüllülerle samimiyet kurma, aileyle gönüllü olarak bağları güçlendirme, eğitimsel nedenler olarak belirlemiştir. Lo ve Lee (2011) benzer şekilde yerel halkla kültürel kaynaşma ve etkileşim, bağışlama ve sevgiyle ilgi gösterme, aileyle tecrübe kazanma, çocuklar için eğitim, günlük yaşamdan kaçma nedenlerini; farklı olarak dini katılım nedenini belirlemişlerdir. Pan (2012) alanyazındaki sınıflandırmaları doğa koruma, bağışta bulunma, sevgi-ilgi gösterme anlamlarında *özgecilik*; kişisel gelişim, kişisel aydınlanma, kariyer, günlük yaşamdan kaçma, rahatlama gibi nedenleri ifade eden *bencilik* ve *yerel halk etkileşimi* olarak özetlemiştir. Han vd. (2019) özgecil halk ilgisi, kişisel gelişim, eğitim, benlik-gelişimi (ego-enhancement), kaçış olarak sınıflandırmıştır. Gönüllü turizmi çalışmaları genel olarak gönüllülerin analizine yönelik olsa da fenomenin anlaşılması için bütün olarak düşünülmesi ve arz-talep taraflarının dengeli biçimde ele alınması gerektiği de vurgulanmıştır (Uriely vd. 2003: 61). Gray ve Campbell (2007) çalışmalarında paydaş görüşlerini araştırmaya dahil ederek sistemi bütünüyle yorumlatmayı amaçlamışlardır.

Gönüllü Ekoturizm

Gönüllülük turizmi ekoturizm faaliyetleriyle entegre edilerek sıkça kullanılmaktadır. Gönüllü ekoturizm kavramı olarak tanımlanan bu sistem; gönüllülük faaliyetleriyle ekoturizmin doğal ve kültürel değerleri koruyarak ekonomik girdiye dönüştürebilme ve yerel kalkınmaya katkı özelliklerini birleştirmektedir. Gönüllü ekoturizm; ev sahiplerinin kendi kaderlerini tayin edebildikleri, yerel kontrolü destekleyen, sürdürülebilirliği, çevre yönetimini, yerel kültürlerin ve değerlerin ayrıcalığını teşvik eden bir alternatif turizm türüdür (Wearing 2001; 2004).

Gönüllü ekoturizm uygulamaları, katılımcıları gözlemci konumundan alarak gerçek katılımcı-

lar olmalarını sağlamaktadır (Nolan ve Rotherham 2021: 154). Bu özelliği; yerel halk ve/veya ev-sahibi topluluklarla gönüllüler arasındaki etkileşimi yoğunlaştırmakta, iletişimin etkin olmasını da zorunlu kılmaktadır. Türkiye’de gönüllü ekoturizm kavramı genellikle ekolojik yaşam çiftlikleri ve ekoköylerdeki faaliyetleri içeren bir olguyu ifade etmektedir. Gönüllü ve ev-sahibi toplumların bir araya gelerek yoğun etkileşime geçtiği alanlar olan ekoçiftliklerin oluşturduğu çiftlik turizmi, en temel kırsal turizm şekli olarak tanımlanmaktadır (Irshad 2010: 2). Çiftlik turizmi; bölgelerin kültürünü, yaşam pratiklerini öğrenmek için doğada gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini de kapsamaktadır (Leco vd. 2013).

Türkiye’deki ekoyerleşkeler tek ekolojik yaşam çiftlikleri, birkaç hanenin bir araya gelmesiyle oluşan ekolojik yaşam alanları ve ekoköylerden oluşmaktadır. Gönüllü ekoturizm faaliyetleri, kişisel ilişkiler dışında sistemli olarak TATUTA (Tarım-Turizm-Takas) Projesi kapsamında Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği aracılığıyla ekolojik yaşam çiftliklerinde yürütülmektedir. Bugün, proje bünyesinde aktif 80 ekolojik çiftlik bulunmaktadır. Genelde tek çiftlikten oluşan arazilerde, gönüllüler ücretsiz olarak ev-sahiplerine günlük çiftlik işlerinde yardımcı olmakta ve çiftlik pratiklerini öğrenme şansı elde etmektedirler (<https://woofturkey.org/>). Hatırnaz ve Konaklıoğlu (2021) çalışmalarında Türkiye’deki ekoyerleşkelerin karşılaştıkları zorlukları ele almışlar ve insan kaynaklı olarak tanımlanan zorlukların büyük bir kısmının gönüllü ve yerleşkelerin taleplerinin birbirini karşılayamamasından kaynaklandığı belirlemişlerdir. Buna bağlı olarak araştırma kapsamında gönüllü ve ev-sahibi taraflarının görüşlerinin karşılıklı bir analizinin yapılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda gönüllülerin gönüllü olma, yerleşkelerin gönüllü kabul etme nedenleri ayrıntılı olarak analiz edilecek ve sorunlar tanımlanacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın temel amacı, Türkiye’deki ekoyerleşkelerin gönüllü kabul etme nedenlerinin, gönüllülerin ekoyerleşkeleri tercih etme nedenleriyle karşılaştırılarak tanımlanması; uyumsuz-

lukların ortaya koyulabilmesidir. Araştırmanın ilk aşamasında nedenler tematik, ikinci aşamasında ise uyumsuzluk durumlarına göre sınıflandırılmış ve karşılaştırılmışlardır. Araştırma doğası gereği gerçekçi ve bütüncül veriler elde edilmesini gerektirdiğinden nitel olarak yürütülmüştür (Yıldırım ve Şimşek 2008). Mevcut durumu ortaya koyma hedefi; araştırma deseni olarak güncel bir olgunun gerçek yaşam alanlarında çalışılmasını ifade eden durum analizinin tercih edilmesine neden olmuştur (Yin 1984: 23). Farklı karakterli birçok yapıyı içermesi nedeniyle çok vakalı (Bogdan ve Biklen 1998'den aktaran Aytaçlı 2012), analiz tipi olaraksa keşfedici durum analizi (Erdoğan 2012: 169) özelliği göstermektedir.

Araştırmanın iki temel sorusu bulunmaktadır; *“Gönüllüler neden boş zamanlarını ekoyerleşkelerde geçirmeyi tercih etmektedirler?”*, *“Ekoyerleşkeler neden gönüllü kabul etmektedirler?”*. Araştırmanın evreni; Türkiye’de bulunan, 12 ay yaşam alanı olarak kullanılan ve 12 ay gönüllü kabul eden tüm ekoyerleşkelerle, buralarda gönüllü olan kişilerden oluşturmaktadır. Ekoyerleşkeler; Google’dan *“Türkiye’deki ekoyerleşkeler”*, *“Türkiye’deki ekoyerleşkeler”*, *“Türkiye’deki ekoyerleşkeler”* şeklinde aramalar yapılarak belirlenmiştir. Sosyal medya hesapları incelenen, direkt iletişim kurulan 100 yerleşkeden 33’ünün 12 ay aktif olduğu ve gönüllü kabul ettiği tespit edilmiştir. 33 ekoyerleşkeye araştırmanın amacı, yöntemi, objektiflik prensibi açıklanmış; 26 ekoyerleşke görüşme yapmayı kabul etmiş, fakat yedisi vazgeçmiştir. 21.01.2019-02.02.2019 tarihleri arasında ziyaretler gerçekleştirilmiş, dört yerleşke ziyaret günlerinde dahil olmayacaklarını bildirmişlerdir. Sonuç olarak 15 ekoyerleşke araştırmaya dahil edilmiş, tercih nedenleri noktasında 12 tanesinin cevaplarına bu çalışmada yer verilmiştir. Ekoyerleşkelerden 16 yerleşke sakini, 11 gönüllü ve bir çalışan ile mümkün olduğunca geniş çaplı cevapların alınabilmesi adına görüşmeler yarı yapılandırılmış formda (Kuş 2003), kişilerin kendilerini rahat hissedebilmeleri için yerleşkelerde yüz yüze yapılmıştır.

Tercih nedenleri paralelliğinin sağlanabilmesi için yerleşkelere *“Sizce, ziyaretçileriniz neden böyle bir tecrübeyi tercih ediyor?”*, *“Yerleşkenize ziyaretçi*

kabul etmeniz için nedenleri nelerdir?”; gönüllülere ise *“Boş zamanınızı neden bir ekoyerleşkede geçiriyorsunuz?”* soruları yöneltilmiştir. Her iki tarafın da diğer değişkenlerden bağımsız olarak sadece gönüllü ekoturizme katılım nedenleri irdelenmiştir. Cevaplar içerik analizine tabii tutularak benzer cevaplar kodlanmış, kategorilendirilmiş ve tematik sınıflandırmalar yapılmıştır. Kodlamalar alınan cevaplar doğrultusunda yapılmış, alanyazınla benzerlikler karşılaştırılmıştır. Görüşme verilerinin güvenilirliğinin sağlanabilmesi adına görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Analizler, güvenilirliği bağdaştırmak adına görüşülen kişilerle hem de nitel teknik kullanımında uzman iki akademisyenle paylaşılarak doğru aktarım sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi istenmiştir. Yerleşkeler ve görüşülen kişiler araştırma kapsamında gizli tutulmuş; ekoyerleşkeler *“Ekoyer”* koduyla kodlanarak 1’den 12’ye kadar numaralandırılmıştır (Tablo 1).

BULGULAR

Tablo 1’de görüldüğü üzere yerleşkeler bölge, kişi sayısı, yerleşke karakteristiği açısından farklılık göstermektedirler.

Tercih Nedenleri

Veriler karşılaştırma yapılabilmesi için havuzda toplanmış ve kaynaklarından bağımsız olarak sınıflandırılmıştır (Tablo 2). Tablo 2’de hem yerleşke sakinleri hem gönüllüler tarafından sunulan nedenler temalandırılmış ve birbirlerini karşılama durumlarına göre sunulmuştur.

Keşifsel, ekolojik yaşamın ve doğada yaşayabilme kapasitesinin keşfi, alternatif yaşam ve tatil seçeneklerinin tek tipleşmesine bağlı gelişen alternatif tatil arayışı ile seyahat etme ve ekoyerleşkelerde gönüllü olma durumlarını içermektedir. Ekoyerleşkelerin *Alan paylaşımı* amacı, gönüllülerin keşifsel nedenlerini tamamlar nitelikte alternatif yaşamı ve yaşam alanlarını paylaşma, alternatif bir boş zaman geçirme alanı sunma için gönüllülük sistemine dahil olmalarını ifade etmektedir.

Eğitsel, yerleşkelerin projelerinin amacını paylaşmak, gönüllülüğü arttırmak, ekolojik bilinçlendirme sağlamak, ekolojik yaşam pratiklerini

Tablo 1. Ekoyerleşkelerle İlgili Genel Veriler

Yerleşke Kodu	Bulunulan Bölge	Yaşam Biçimi	Kişi Sayısı	Görüşülen Kişi Sayısı
Ekoyer1	Ege	Tek haneli	2	1 yerleşke sakini 2 gönüllü
Ekoyer2	Karadeniz	Tek haneli	5	1 yerleşke sakini
Ekoyer3	Ege	Tek haneli & Proje Alanı	1	1 yerleşke sakini
Ekoyer4	Marmara	Çok haneli & İşletme	4	2 yerleşke sakini 1 çalışan 1 gönüllü
Ekoyer5	Akdeniz	Tek haneli & işletme	2	2 yerleşke sakini
Ekoyer6	Ege	Tek haneli	1	1 yerleşke sakini 1 gönüllü
Ekoyer7	Akdeniz	Çok haneli İşletme	10+ (değişken)	2 yerleşke sakini 3 gönüllü
Ekoyer8	Ege	Çok haneli	10+ (değişken)	1 yerleşke kurucusu 1 gönüllü
Ekoyer9	Ege	Tek haneli	2	2 yerleşke sakini 1 gönüllü
Ekoyer10	Ege	Tek haneli	2	1 yerleşke sakini
Ekoyer11	Marmara	İşletme	1	1 yerleşke sakini
Ekoyer12	Akdeniz	Proje Alanı	1	1 yerleşke sakini 2 gönüllü

paylaşmak gibi amaçlarıyla; gönüllülerin ekolojik yaşamı, ekolojik yaşam pratiklerini, bölge mutfağını, kültürünü, kişilerin hayat tarzlarını öğrenme için seyahat etmelerini içermektedir. Yerleşkelerin ve gönüllülerin tümü öğrenmeyi sıklıkla vurgulamıştır. Ekoyer12, proje dahilinde gönüllülere ve ziyaretçilere ekolojik olmayan yaşamın, maruz kalınan yapay evrimin dünya ve insan üzerindeki etkileri konularında bilinçlendirme amacı da gütmektedir. Ekoyer1 insanların kendi gıdasını üretmesinin, hayatta kalmalarını sağlayacak temel yeterlilikleri kazanmalarının

önemini vurgulamış; gereken bilgi ve becerinin öğretilmesini kendilerine görev kabul ettiklerini belirtmişlerdir. Ekoyer11 ise öğrencilerin staj dönemlerini yerleşkelerinde geçirmeyi tercih ettiklerinden bahsetmiştir.

Ekolojik yaşam, gönüllülerin kendi çiftliklerini kurmadan önce kendilerini doğada yaşarken değerlendirebilme hedeflerini; yerleşkelerinse kişilere model olma, örnek olma, yol gösterme misyonlarını ifade etmektedir. Özellikle altı aydan fazla gönüllü olanların, kendi yerlerini oluşturmada önce doğada yaşama, ekolojik yaşam

Tablo 2. Tercih Nedenleri

Gönüllülerin Yerleşkeleri Tercih Etme Nedenleri		Yerleşkelerin Gönüllü Kabul Etme Nedenleri	
Keşifsel	Doğa koşullarında yaşama yetisinin keşfi		
	Yapaylıktan uzaklaşma Ekolojik yaşamın keşfi ve tecrübesi	Alternatif yaşamı paylaşma Alternatif boş zaman değerlendirme imkanı sunma	Alan paylaşımı
	Alternatif yaşam ve tatil arayışı		
Staj			
Eğitsel	Doğal yaşamı ve ekolojik yaşam pratiklerini, bölge mutfağını, yerel ve kültürel özellikleri öğrenme	Bilgi alışverişi Ekolojik bilinçlendirme Hayatta kalma becerilerinin, ekolojik pratiklerin öğretilmesi	Eğitsel
Ekolojik yaşam	Çiftlik kurma öncesi tecrübe ve gözlem		Ekolojik yaşam
	Çiftlik kurma isteği	Örnek olma Model olma	
Faydacı	Bedava konaklama ve yeme-içme		Faydacı
	-	İş yoğunluğu Teknik destek ihtiyacı Maddi destek (işletmeler için)	
Sosyal	Kurucuyla tanışmak		Sosyal
	Yerel halkla etkileşim İnsan hikayeleri dinleme	Kültürel etkileşim Farklı insanlar tanımak Hoşgörüyü artırma Yerel halkın (çalışanların); Ufkunu açmak Farklı kültürlerden insan tanımları Gönüllü-yerel halk etkileşimi	
Psikolojik	Şehir yaşamından sıkılma Doğanın iyileştirici gücünden yararlanma		Psikolojik
	Boşlukta kalma Standart yaşamlardan sıkılma Şehirdeki fiziksel ve psikolojik problemler Özel hayata dair sorunlar	Doğada Alternatif Yaşamı Yaratma ve Paylaşma Alternatif ve ekolojik yaşamın paylaşılması/öğretilmesi, Gıda ormanı yaratma, Birlikte yaratım Doğaya Dönüş Doğanın keşfi	Ekolojik
Ekolojik	Hayvanlarla, doğayla etkileşim Kırsal tanıma		
Popülist	Gönüllülük sisteminin küreselleşmesi Ekoturizmin sükse yapmış olması		Popülist

pratiklerine alışma süreçlerini tecrübeli kişilerle geçirme adına gönüllü oldukları belirtilmiştir.

Faydacı, gönüllülerin yerleşkeleri bedava konaklama, yeme-içme imkanları nedeniyle cazip görmesini; yerleşkelerinse yapılması gereken işlere destek alabilmek amaçlarıyla gönüllü kabul etme nedenlerini içermektedir. Gönüllülerin tamamı için yerleşkelerin bedava konaklama, organik yeme-içme imkanı sunması önemli bir faktördür. Gönüllülerin yerleşkelerdeki işlere yardımcı olmaları; yetersiz sakini olan, günlük/mevsimsel işler için fazladan çalışanları olmayan ekoyerleşkelerle, gıda ormanı yaratma amacı güden fakat işçi çalıştırmayan ekoyerleşkeler için önemlidir. Gönüllülerin ve yerleşkelerin en çok vurguladığı hususlardan biridir.

Sosyal, gönüllüler açısından yerleşke sakinleriyle, yerel halkla etkileşimi ifade ederken; yerleşkeler açısından farklı insan tanıma, yerleşkelerdeki sosyal yönü zenginleştirme, kırsal bölgelerdeki halkların farklı insanlarla etkileşime geçmelerini, farklılıklara hoşgörü kazanmalarını sağlama amaçlarını ifade etmektedir. Özellikle Ekoyer11 bulunduğu bölgede memleketi olmasına rağmen kendisinin de ilk başlarda kabul görmediğinden bahsetmiş, her yıl stajyer öğrenci ve gönüllü olarak yerel halktaki farklı insanlara karşı olan önyargıları kırmaya çalıştığını açıklamıştır. Ekoyer8 ise, ekosistemlerde ortak yaşam olarak yorumlanan, özellikle kırsal alanlarda eski zamanlarda görülen dayanışma kültürünün tüm insanlar arasında da olabilmesi, çocukların bu ihtimalin yaşatıldığı bir alanda büyüebilmesi adına gönüllü kabul ettiklerinden bahsetmişlerdir. Ekoyer6, sadece kendisiyle tanışıp sohbet etmek için de gönüllü olduğundan bahsetmiştir.

Psikolojik, gönüllüler açısından bulunulan ortama ait hissetmeme, psikolojik-fiziksel sorunlardan doğayla arınma, şehir yaşamının rutinlerinden, manipülasyonlarından kurtulma gibi nedenleri; yerleşkeler açısından ise kişilerin yaşadıkları buhranın nedenlerinin sorgulanmasına vesile olma amaçlarını içermektedir. Kişilerin şehir hayatında yaşadıkları sıkıntıların; fiziksel-psikolojik problemlerinin sistem dışına çıkma, doğaya dönme, doğada iyileşme isteklerinde belirleyici olduğundan bahsedilmiştir. Ekoyer1,

Ekoyer3, Ekoyer5, Ekoyer11 yaşanan buhranları kişilerin doğadan, doğaldan uzaklaşması ile ortaya çıktığından, çözümünse yine doğada aranması gerektiğini vurgulamışlardır.

Ekolojik, gönüllülerin doğayla, hayvanlarla etkileşime geçebilme, kırsalı tanıma gibi nedenlerini ifade etmektedir. Çevresinde vahşi hayvanların gözlemlenebildiği izole bir alan olan Ekoyer3, çevresinde vahşi yaşam gözlemlenebilen, yerleşke içerisinde birçok farklı türde hayvanın bulunduğu Ekoyer5, Ekoyer7, vahşi hayvan rehabilitasyonunun gerçekleştirildiği Ekoyer12 hayvanlarla etkileşim kurabilmek adına gönüllü olunan, karşılığında hayvanlarla ilgili birçok bilgi elde edilebilen yerlerdendir. Yerleşkelerin psikolojik ve ekolojik grubuna karşılık olabilecek nedenleri; alternatif yaşamın paylaşılması ve doğaya dönüş pratikleri etrafında şekillenmektedir. Yerleşke sakinlerinin buhranları değerlendirme ve çözüm olarak ekolojik yaşamı seçerek kişilere doğal yaşamı tecrübe ettirme, doğada birlikte üretme, yaşamsal yetiler kazanma, kapitalist yaşam-tüketim kalıplarına alternatif çözümler sunma istekleri, yerleşkeler açısından psikolojik nedenler kısmını oluşturmaktadır.

Popülist, ekolojik yaşam alanları ve farklı ekoturizm uygulamalarının medyada daha fazla yer alması, ekoyerleşkelerin ve gönüllülük sisteminin daha popüler bir tatil tercihinə dönüşmesi gibi nedenlerin gönüllülerin ekoyerleşkeleri tercih etmesine; yerleşkelerinse gönüllülük sistemine dahil olmasına neden olduğu iddiasını içermektedir.

Gönüllü-Yerleşke Uyumsuzlukları

Bu bölümde; ekoyerleşke sakinleriyle gönüllülerin tercih nedenlerindeki uyumsuzlukların farklı aşamaları yerleşkeler özelinde ele alınarak tanımlanmıştır. Ekoyer 2 ve Ekoyer 4'ün hem gönüllü hem de yerleşke sakini açısından nedenler ekolojik yaşam tecrübesi ve bilgisi edinme noktasında kesişmiştir. Yerleşkeler uyumsuzluk sınıflandırmasına dahil edilmemiştir.

Tercih nedenlerinin değerlendirilmesinde uyumsuzluk üç derecede sınıflandırılmıştır. İlk sorun yaratmayan, kendiliğinden uyumlanan ve/veya kolayca uyumlanabilecek *adapte edilebi-*

lecek uyumsuzluğu ifade etmektedir. Ekoyer10 ve Ekoyer5'te yerleşke sakinlerinin gönüllülerden yerleşke içerisinde farklılık katmaları, sosyal çeşitlilik sağlamalarını beklemektedirler. Gönüllülerse daha çok bireysel tecrübelerle odaklanmaktadır. Ekoyer10 gönüllüleri uzun ve birkaç farklı destinasyonu ziyaret ederek farklı kültür ve yaşam biçimlerini tecrübe etmeyi hedefleyen seyyahlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda Ekoyer10'da geçirdikleri zamanın temel nedeni o bölgenin doğasında yaşamak ve şartlara adapte olabilmek kabiliyetini ölçmek ve gözlemlemektir. Ekoyer10 gönüllü kabul etme nedenlerini sadece farklı kültürlerden ve yaşam tarzlarından insanlarla tanışmak olarak açıklamışlar ve öğretmeye açık olduklarını ifade etmişlerdir. Ekoyer5'de gönüllü olan kişiler şehir yaşamından sıkılma, hayvanları gözlemleme ve etkileşime geçebilme şansı yakalama gibi nedenlerden bahsetmişlerdir. Bu noktada gönüllülerin sosyal yaşama katılım talebine uyum göstermelerıyla yerleşkelerle gönüllüler arasında bir uyumsuzluk doğmamaktadır. Bu gibi yerlerde sosyal paylaşımın geliştirileceği yolların çeşitlendirilmesi ve ölçeğinin genişletilmesi gerekmektedir.

İkinci uyumsuzluk aşaması; rutinlerin ve işleyişin aksamalarına neden olabilen, çift boyutlu uyumsuzlukları ifade eden *dönüştürülebilir uyumsuzluklardır*. Öncelikle ekoyerleşkelerin sadece bedava konaklama amacıyla tercih edilmesi, Ekoyer3'teki gibi sorumluluk kısmının göz ardı edilmesine; ekoyerleşkelerin sadece psikolojik rahatlama için tercih edilmesi, Ekoyer1 ve Ekoyer3'teki gibi bu yerlerin yaşam alanı olduğunun, yaşamın devam ettirilmesi için yapılması gerekenler olduğunun unutulabilmesine ve yerleşkelerdeki yaşamdan soyutlanmaya neden olabilmektedir. Benzer şekilde daha çok sosyal nedenlerle gönüllü isteyen yerleşkelerin eko-yaşamla ilgili bilgi elde etme, doğayla-hayvanlarla etkileşime geçme isteği olan gönüllülerin sosyalleşmeye katkıları yetersiz kalabilmektedir. Ekoyer8'deki gibi salt teknik bilgi alma nedeniyle gelen bazı gönüllülerin dayanışma ve yardımlaşma kültürünü benimsemeden ekoyerleşkelerin yaşamalarına katılımları uyumsuzluk yaşanabilmesine neden olabilmektedir. Bu uyumsuzluklar,

yerleşke-içi görev rotasyonu ile çözülebilmektedir.

Üçüncü uyumsuzluk aşamasıysa yerleşkeler ve gönüllüler arasında derin farklılıkların görüldüğü; sorun ve gerginliklerin yaşanmasına neden olan *çatışma yaratan* derin uyumsuzlukları ifade etmektedir. Bu uyumsuzlukların özellikle belirli plan dahilinde amaçları gerçekleştirmek adına kurulan, gönüllülerden zihinsel, fiziki vb. destek bekleyen bireysel proje girişimlerini; Ekoyer6, Ekoyer12, Ekoyer9'da olduğu gibi psikolojik rahatlama, şehir yaşamından sıkılma, dinlenme, alternatif tatil arayışı, bireysel tecrübeler kazanma, vahşi hayvan etkileşimi, popülerlik gibi nedenlerle gönüllü olan kişilerin tercih etmesiyle ve proje gerekliliklerine katılma noktasında pasif kalmalarıyla ortaya çıktığı görülmüştür. Bu özelliklerdeki ekoyerleşkelerde iş yükü, dışarıdan destek alınmasını zorunlu kılmaktadır. İhtiyaç duyulan yardımı sunmayacak kişilerin gönüllü olmaları, aksamaları beraberinde getirmiştir. Aksamalar; proje alanı kurmayı engellemenin yanında, mevsim geçişleriyle uzun dönemli duraksamalara, bazen geri döndürülemez hataların oluşmasıyla proje aşamalarının baştan başlamasına veya projenin son bulmasına ve etik çıkmazların görülmesine neden olabilmektedir. Proje giderleri, günlük tüketimler bağlamında maddi kayıplar gibi olumsuzluklar yaşanırken, stresin artmasıyla gönüllülüğün de ekoyerleşkelere psikolojik bir yüke dönüşebildiği belirtilmiştir. Farklı olarak; Ekoyer11 yerel halkın farklı insanlara yaklaşımlarını yumuşatmak amacıyla gönüllü kabul etmektedir. Yerleşkeyse çoğunlukla bireysel tecrübeler, eğitsel amaçlarla tercih edilmiş, yerel halk etkileşiminden kaçınılmasıyla gönüllülük amaca hizmet etmemeye başlamıştır. Diğer taraftan gönüllüler ekoyerleşkeleri öğrenme, rahatlama, etkileşim gibi olumlu nedenlerle tercih ederken; hedeflerin uyumsuzluğu nedeniyle stresli bir tecrübe yaşamak durumunda kalmakta, zaman zaman öngörülemeyen ağır şartlarda çalışmak durumunda kalmaktadırlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada; Türkiye'deki gönüllü ekoturizm uygulamalarında görülen tercih nedenleri; tec-

rübe, keşifsel, faydacı, ekolojik yaşama geçiş, sosyal, psikolojik, ekolojik ve popülist nedenler olarak ortak başlıklarda; uyumsuzluklarsa derinliklerine göre adapte edilebilir, dönüştürülebilir, çatışma yaratan uyumsuzluk aşamaları olarak sınıflandırılmıştır. Konu iki taraflı nedenlerin anlaşılabilmesi, uyumsuzluğun çıkış noktasının saptanması, çözüm geliştirilebilmesi açılarından önemlidir. Üç aşamada belirtilen uyumsuzlukların ortadan kaldırılarak uyumlu gönüllü-ekoyerleşke eşleştirilmesinin sağlanması huzurlu, üretken ve tatmin olunan bir gönüllülük tecrübesi yaşanmasını sağlayacaktır.

Türkiye'deki ekoyerleşkelerin genelde tek haneli olup az sayıda gönüllüye ev-sahipliği yapabilmeleri araştırmaya dahil edilen kişi sayısının sınırlı kalmasına neden olmuştur. Cevap çeşitliliği açısından tatmin edilir sonuçlar alınmış olmasına rağmen, bu durum araştırmada karşılaşılan en büyük sınırlılıktır. Bunun dışında yerleşkelerin ulaşımalarının farklı iklim şartlarında zor ve bazen imkansız olması, konaklama imkanlarının kısıtlı olması araştırmanın zorlu koşullarda ve kısa sürede yapılmasına zorunlu kalmıştır.

Araştırmaya dahil olan gönüllülerin, alanyazında itici faktörler olarak tanımlanan kişisel amaçlarla güdülendikleri görülmektedir. Çalışmada geçen tecrübe kazanma, eğitsel başlıkları alanyazındaki understanding (anlama) başlığıyla; sosyal başlığı etkileşim (intreaction) (Chen ve Chen 2011) başlığı ile; faydacı başlığıysa "diğer" alanındaki ucuz tatille benzeşmektedir. Benzer şekilde; ekolojik yaşama geçişse yaşam tarzı ve işletme fikri olarak ekoyerleşke kurmak isteyen kişileri kapsadığı için işkoluyla (career) (Clary, Snyder ve Stukas 1996); psikolojik nedenlerse günlük yaşamdan kaçma (escape from everyday life) (Lo ve Lee 2011) başlığıyla benzerdir. Araştırma sonuçlarına benzer şekilde, Zengin ve Savgın (2016) ekoçiftliklerin streten ve kalabalık ortamlardan uzaklaşmak tercih edildiğini belirtmiştir. Şahbudak ve Şimşek (2017), çiftliklerin kültürel değerlerin, ekolojik yaşam pratiklerinin aktarılmasıyla kentle kırsal arasında diyalogun güçlenmesinde; Şekerli (2018) TATUTA projesinin iş gücü ihtiyacının karşılanmasında, sosyo kültürel etkileşimde, bilgi alışverişinin sağlan-

masında katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Ahmadova ve Akova (2016) ise araştırmasına dahil ettiği ekoçiftliklerin turizme katılım nedenlerini sosyal ilişkilerin kurulması, yörenin doğal-kültürel özelliklerinin tanıtılması, gönüllülerin çiftlik işlerine yardımcı olmaları olarak özetlemiştir. Araştırmada alanyazından farklı olarak doğayla, hayvanlarla etkileşim ve ekoturizmin popülerliği nedenlerine ulaşılmıştır. Araştırma, çift yönlü veriler sunması ve karşılaştırma yaparak gözlenen sorunların asıl nedenini uyumsuzluklar dahilinde ortaya koymasıyla içerik olarak da alanyazından farklılaşmaktadır.

Eğitsel ve tecrübe noktalarında kişilerin nitelikleri, bilgi düzeyleri, bilgiyi aktarma becerileri, iletişim becerileri edinilecek tecrübenin niteliğini etkileyecektir. Yerleşkelerde sunulan eğitsel faaliyetlere ve/veya günlük rutinelere katılımdaki isteklilikse gönüllülerin yerleşke dinamiklerini benimsemesiyle; benimsemenin sürdürülebilirliğiye, yaşanan tecrübelerin ne derece ilgiler/isteklerle örtüştüğü, ilgi çekici ve tatmin edici olduğuyula alakalıdır. Araştırmada sunulan tecrübe, keşifsel, tektipleşme, eğitsel başlıkları birbirleriyle ilişkili; öğrenmeyle boş zamanların verimli geçirilmesini ifade eden nedenlerdir. Ekolojik yaşama geçiş; gönüllülerin öğrenmenin ötesinde doğal yaşamda kendi yeterliliklerini değerlendirebilecekleri tecrübe arayışında olduğunu göstermektedir. Bu tarz gönüllülerin öğretmeye açık, model olma amacı güden yerleşkeleri ziyaret etmeleri istediklerine ulaşabilmelerini, yerleşkelerin de bilgi paylaşabilmelerini sağlayacaktır.

Psikolojik faktörlerin ayrı alınmasının nedeni; şehir hayatıyla ve içinde yaşanan sistemle ilgili sorunları olan insanlara dikkat çekmesidir. Kişilerin ihtiyaç duydukları, talep ettikleri ortamların iyi analiz edilebilmesiyle; direkt olarak şehir insanının tükenmişlik durumuna yönelik, ekolojik yaşamın tecrübe edilmesinin yanında, rehabilitasyon hizmetiyle zenginleştirilen ekoyerleşkelerle yeni bir ekoturizm arzının doğması mümkündür.

Ekoyerleşkeler en büyük sorunu, kendilerini *sadece* bedava konaklama alanı olarak nitelendiren gönüllülerle yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Yerleşkelerin bedava konaklama imkanı-

nı ekolojik yaşamın gerektirdiklerini paylaşma; fiziksel/zihinsel destek sağlama; sosyal yaşamı zenginleştirme gibi katkıların bir geridönüşü olarak sağladığının bilincinde olunması uyumsuzluk yaşanmaması için gereklidir. Yerleşkelerin bir kısmı bu algıyı kırabilmek adına bazı gönüllü kriterleri belirlemiş ve gönüllüleri elemekten geçirmeye başlamışlardır. Kriterler genellikle zaman zaman sert olabilen yaşam şartlarına uyumlu olabilecek kişilerin gelmesi gerektiği etrafında şekillenmiştir. Sigarayla alkol, uyuşturucu madde tüketimi gibi güvenliği tehdit edebilecek unsurlar; israf gibi art niyetli davranışlar dışında kriterler doğadaki yaşamın zorunlu kıldığı özelliklere yöneliktir. Ekoyerleşkelerde yaşamın devamlılığının/sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi belirlenen kriterlere uyan insanlarla mümkün görülmektedir. Kriterler; gönüllülerin doğal yaşamı görmek, tecrübe etmek, öğrenmek, doğal yaşama karşı olan motivasyona sahip olmaları gerektiğini ifade eden *ekolojik yaşam motivasyonu*, doğa şartlarına, yerleşke ortamına adapte olabilme, sade yaşam sürebilme yetilerini ifade eden *adaptasyon becerisi* ve uyumluluğu ve pozitif olmayı ifade eden karakter kriterlerinden oluşmaktadır. Kriterler sadece gönüllü ve/veya ziyaretçiler için değil, yerleşke sakinleri için de geçerlidir.

Yerleşkelerce belirlenen kriterlerin her iki taraf için belirlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde gönüllülük süreci maddi/manevi ekoyerleşkeler aleyhine işlemekte ve gönüllüler de ekoyerleşke tecrübelerinden memnun ayrılmamaktadırlar. Oluşan karmaşanın asıl nedeni; Türkiye'deki gönüllülük sisteminin uluslararası sistemden farklılık göstermesidir. TATUTA aracılığıyla gönüllü olan kişiler, gönüllülük için ücret ödememekte, sadece sisteme üyelik ücreti ödenmektedir. Bu durum önemsiz bir ayrıntı gibi görünse de Türkiye'de zaten muğlak olan gönüllü turist ve çalışan turist kavramlarının daha da karışmasına neden olmaktadır. Bir bedelin ödenmemesi ve/veya kişisel gelişim, fayda sağlama gibi kişisel motivasyonlar dışında itici bir gücün bulunmaması kuralsızlık ve disiplinsizlik doğurabilmektedir. Sistemiyse yardım etmek istememe ve/veya aşırı çalıştırma gibi yollarla suistimale açık hale getirmektedir. Bu gerçek; gönüllülüğe ve kişisel iş ahlakına dayalı sistemde, gönüllü-eko-

yerleşke eşleştirilmelerinin uygun yapılmasının önemini daha da derinleştirmektedir. Bu noktada, Türkiye'deki gönüllü turizm algısının netleştirilmesi önemlidir.

Uyumsuzluklar karşılıklı talepleri/beklentileri ayrıntılı olarak sunan aracı eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Veritabanlarında yerleşkelerle ilgili veriler sınırlı; gönüllülerle ilgiliyse hiç veri bulunmamaktadır. Sistem; bireysel iletişim ve onayla işlemektedir. Dolayısıyla, gönüllülerin bu kısıtlılıkta yerleşkelerin kişisel veya profesyonel proje alanı olduklarını anlamaları, ekoyerleşkelerin ise uygun gönüllüleri seçebilmeleri her zaman için mümkün değildir. Bu araştırmadaki benzer ve/veya daha ayrıntılı profillerin/sınıflandırmaların oluşturularak şeffaf şekilde sunulması, alternatiflerin belirlenmesi ve mevcut platformların bu verilerle genişletilmesi gerekmektedir. Amaca yönelik filtrelemelerle hem ekoyerleşkelerin hem de gönüllülerin kalabalık alternatif havuzu içerisinde kendilerine uygun kişilere erişimi kolaylaşacaktır.

Araştırma yürütülürken ekoyerleşkelerin gönüllülük sistemine katılma nedenleriyle ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmada, yerleşkelerce bilinen iş yoğunluğunun paylaşılması, alternatif yaşam rutinlerinin tanıtılması, ekolojik pratiklerin öğretilmesi gibi nedenlerin yanında; etik değerlerin paylaşılması, dayanışma kültürünün beslenmesi, kültürlerarası iletişime aracılık misyonlarının da kabullenildiği görülmüştür. Fakat, ekoyerleşkelerin gönüllü kabul etme nedenleriyle Akın vd. (2021) belirlediği kuruluş amaçlarının benzer olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle ekoyerleşkeler gönüllülüğü kuruluş nedenlerini sürdürebilmek için bir araç olarak kullanılmaktadırlar. Konuyla ilgili yapılacak yeni araştırmalarla ilişki ağlarının çıkarılmasıyla teorik bir taban oluşturulması; ürün-hizmet geliştirme, çeşitlendirme, ekodestinasyon planlaması ve yönetimi gibi konularda alanyazına ve ekolojik girişimcilere yol gösterilmesi mümkündür. Araştırma sonuçlarının alanda değerlendirilmesi doğru arzın doğru taleple buluşmasını sağlayarak gönüllü ekoturizm ilişkilerinin huzurlu, üretken, verimli, etkin bir sistemde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahmadova, S. ve Akova, O. (2016). Türkiye’de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1): 14-29.
- Cicik, Ş. ve Akdağ, G. (2021). Çiftlik Turizmi Uygulamalarının Permakültür Gönüllülerinin Motivasyonlarına Etkisi, *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 5 (2): 359-387.
- Akın, A., Akın, A., Baş, M. ve Karakan, H. İ. (2021). Pandemi Döneminde TaTuTa Çiftliklerinin Uyguladığı Stratejiler, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (3): 1896-1911.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1): 1-9.
- Bailey, A. ve Russel, K. (2010). Predictors of Interpersonal Growth in Volunteer Tourism: A Latent Curve Approach, *Leisure Sciences*, 32: 352-368.
- Benson, A. ve Siebert, N. (2009). Volunteer Tourism: Motivations of German Participants in South Africa, *Annals of Leisure Research*, 12 (3-4): 295-314.
- Brown, S. ve Lehto, X. (2005). Travelling With a Purpose: Understanding The Motives And Benefits Of Volunteer Vacationers, *Current Issues in Tourism*, 8 (6): 479-496.
- Callanan, M. ve Thomas, S. (2005). Volunteer Tourism: Deconstructing Volunteer Activities Within a Dynamic Environment. İçinde; M. Novelli (Editör), *Niche Tourism: Contemporary Issues, Trends And Cases* (ss. 183-200). Boston, MA: Elsevier.
- Chen, L.J. ve Chen, J.S. (2011). The Motivations and Expectations of International Volunteer Tourists: A Case Study If Chinese Village Traditions, *Tourism Management*, 32 (2): 435-442.
- Clary, E. G., Snyder, M., Stukas, A. A. (1996). Volunteers’ Motivations: Findings From a National Survey, *Non Profit And Voluntary Sector Quarterly*, 25 (4): 485-505.
- Erdoğan, İ. (2012). *Pozitivist Metodoloji ve Ötesi. Araştırma Tasarımları Niteliksel ve İstatistiksel Yöntemler*. Ankara: Erk Yayınları.
- Gray, N. J. ve Campbell, L. M. (2007). A Decommodified Experience? Exploring Aesthetic, Economic and Ethical Values for Volunteer Ecotourism in Costa Rica, *Journal of Sustainable Tourism*, 15 (5): 463-482.
- Grimm, K.E. ve Needham, M.D. (2012a). Moving Beyond the I in Motivation: Attributes and Perceptions of Conservation Volunteer Tourists, *Journal of Travel Research*, 51 (4): 488-501.
- Grimm, K.E. ve Needham, M.D. (2012b). Internet Promotional Material and Conservation Volunteer Tourist Motivations: A Case Study of Selecting Organizations and Projects, *Tourism Management Perspectives*, 2012 (1): 17-27.
- Güneş, S.G. ve Parlak, O. (2020). The Role of Voluntary Recreation Activities in the United Nations 2030 Sustainable Development Goals, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8 (4): 1-15.
- Han, H., Meng, B., Chua, B.L., Ryu, H.B. ve Kim, W. (2019). International Volunteer Tourism And Youth Travelers—An Emerging Tourism Trend, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36 (5): 549-562.
- Hatırnaz, B., Konaklıoğlu, E. (2021). Ekolojik Yerleşmeye Sahip Olmanın Zorlukları: Turizm ve Ekolojik Yaşam Bağlamında Bir Değerlendirme, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 8 (3): 268-288.
- Irshad, H. (2010). *Rural Tourism An Overview*. Government of Alberta. Kanada: Agriculture and Rural Development.
- Kurnaz, H. A. (2020). Gönüllü Turizm. İçinde: Güneş, S.G. ve Özdemir S. Akgül, (Ed.), *Sorumlu Turizm* (ss. 133-152). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Leco, F., Pérez, A., Hernández, J.M. ve Campón, A.M. (2013). Rural Tourists and Their Attitudes and Motivations Towards the Practice of Environmental Activities such as Agrotourism, *International Journal of Environmental Research*, 7 (1): 255-264.
- Lo, A.S. ve Lee, C.Y.S. (2011). Motivations And Perceived Value of Volunteer Tourists from Hong Kong, *Tourism Management*, 32 (2): 326-334.
- Lobley, M., Butler, A. ve Reed, M. (2009). The Contribution of Organic Farming to Rural Development: An Exploration of The Socio-Economic Linkages of Organic and Non-Organic Farms in England, *Land Use Policy*, 26 (3): 723-735.
- Mostafanezhad, M. (2016). Organic Farm Volunteer Tourism as Social Movement Participation: A Polanyian Political Economy Analysis of World Wide Opportunities on Organic Farms (WWOOF) in Hawaii, *Journal of Sustainable Tourism*, 24 (1): 114-131.
- Nolan, R. ve Rotherham, I. (2012). Volunteer Perceptions of an Ecotourism Experience: A Case Study of Ecotourism to The Coral Reefs of Southern Negros in The Philippines, *Journal of Ecotourism*, 11 (3): 153-172.
- Otoo, F. (2013). Motivations of American Volunteer Tourists to Ghana, *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 2 (4): 1-12.
- Otoo, F. ve Amuquandoh, F. (2014). An Exploration of The Motivations for Volunteering: A Study of International Volunteer Tourists to Ghana, *Tourism Management Perspectives*, 11: 51-57.
- Pan, T.J. (2012). Motivations of Volunteer Overseas and What Have We Learned—The Experience of Taiwanese Students, *Tourism Management*, 33 (6) : 1493-1501.
- Proyrungroj, R. (2017). Orphan Volunteer Tourism in Thailand: Volunteer Tourists Motivations and On-Site Experiences, *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 41 (5): 560-584.
- Sharpley, R. ve Vass, A. (2006). Tourism, Farming and Diversification: An Attitudinal Study, *Tourism Management*, 27 (5): 1040-1052.
- Shucksmith, M., Rønningen, K. (2011). The Uplands After Neoliberalism? The Role of The Small Farm in Rural Sustainability, *Journal of Rural Studies*, 27 (3): 275-287.
- Şahbudak, E. ve Şimşek, O. (2017). Alternatif Bir Ekolojik Yaşam Modeli: TaTuTa (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası) Projesi, *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 7 (3): 313-332.

- Şekerli, S. (2018). Tarım Turizmi (Tatuta) Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren Ekolojik Çiftliklerde Bir Araştırma: İzmir İli Örneği. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Wearing S. (2001). *Volunteer Tourism: Seeking Experiences That Make a Difference*. Büyük Britanya : CAB International, Wallingfor.
- Wearing, S. (2004). Examining Best Practice in Volunteer Tourism. İçinde, R. Stebbins ve M. Graham (Editörler). *Volunteering as Leisure / Leisure as Volunteering*. Cambridge: CABI.
- Uriely, N., Reichel, A. ve Ron, A. (2003) Volunteering in Tourism: Additional Thinking, *Tourism Recreation Research*, 28: 57-62.
- Yamamoto, D. ve Engelsted, A.K. (2014). World Wide Opportunities on Organic Farms (WWOOF) in The United States: Locations and Motivations of Volunteer Tourism Host Farms, *Journal of Sustainable Tourism*, 22 (6): 964-982.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. (3. Baskım). California: Sage Publications.
- Zengin, E. ve Savgın, C. (2016). Türkiye Çiftlik Turizminin Neresinde?, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (35): 475-493.

Beyza HATIRNAZ

Yüksek lisans (2016) ve doktora (2021) derecelerini Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Turizm İşletmeciliği alanında aldı. Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı (2012), Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde lisansüstü eğitimini tamamlamak üzerine görevlendirildi (2013). Gazi Üniversitesi'ndeki görevinden ayrılarak Düzce Üniversitesi'ndeki görevine devam etmeye başladı (2020-). Temel çalışma alanları, ekolojik etik, ekolojik alan planlaması, ekoturizm ve sürdürülebilir kırsal kalkındır.

Ece KONAKLIOĞLU

Yüksek lisans derecesini Gazi Üniversitesi'nden Yönetim Organizasyon Dalı'ndan (2005), doktora derecesini de Gazi Üniversitesi'nden İşletme Dalı'ndan aldı (2011). Gazi Üniversitesi'nde çalışmaya başladı (2002). Üniversitenin isim değişikliğinden sonra da Doçent Doktor olarak görevine Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde devam etmektedir. Temel çalışma alanları, turizm ve otel işletmeciliği, turizm eğitimi, girişimcilik ve yiyecek içecek yönetimidir.